

Hij drong door, zag helder en gelijktijdig met de eigen helderheid verscheen het ding in klaarte. Nu zag hij hoe-danig ze waren, onbeweeglijk, altijd stil, levensdeelen, zoo in zich zelf compleet en vol-dragen, zoo deelhebbend aan het onzichtbare levensgeheel, dat van uit die kleinste facet het verband met de levenskern mogelijk werd.

Wat klein, gering en terzijde was voor de anderen, kwam naar voren en verscheen voor een achtergrond van eeuwigheid. Groot was de blik, die het kleine zoo groot, vervuld en volledig zag; sterk van spanning, diep van zoo wijde openheid.

Hij had in '96 de eucalyptus en de pompoenen geteekend, in '97 was hij in Zwitserland geweest en had daar grootsche indrukken ontvangen, maar hij vond, dat, om daar iets mede te doen, men zoo veel meer en anders moest kunnen, dat het beter was er van af te zien dan zich te vergripen. Hij teekent als hij terug is het Dorpshuis in Noordwijk en de mistletoe.

Dan moet hij vol aarzeling, schroom en eerbied zijn geweest. Hij maakt teekeningen van de Hooglandsche kerkgracht met figuurtjes er in en klein beweeg. Het is groot al in opzet, maar nog is er verlustiging in karakteristiek van het kleinstedsche. Als hij eindelijk in '98, het eenige werk van dat jaar, de waskrijtteekening van de kerkgracht voltooit, dan is het onbeweeglijke gekomen daarin, alle figuratie is weg. Hij is ver verwijderd van het gewone leven. Hij heeft die alledaagsche oude stad, met zijn fijne sfeer van verleden dingen, meegevoerd naar zijn binnendomein en het licht is er gaan schijnen, dat die transfiguratie heeft ondergaan, die gebeurt met al wat in en door een mensch en zijn droomen gaat.

Maar niets verteekende zich, want open en helder bleef hij, niets mis-vormde zich, want de spiegel was volkomen.

Zwijgzamer wordt hij; weinig werken komen; alles verzamelt zich, hoopt zich op in enkele werken. Hij bevrijdt zich zoo nu en dan van de hevigste kleurdriften, tot in 1903 en '04, op een klein blad papier de gemberpot wordt geteekend in een uiterste van overgave aan stilte en verijld licht. Dit was een grens, bekende hij. Bijna niets stond er op. Het eenige donker daarin was een vermoeden, aan den ingang, die een mond was naar het licht, voor het omsloten binnenduister.

#### IV. SAMENVOEGING.

Het is tusschen de jaren '07 en '09, dat de twee stroomen uit zijn wezen, die zich binnen een zelfde domein, maar met andere deelen, hebben bevrucht en op twee verschillende hoogten hebben geopenbaard, het is dan dat de twee stroomen toenadering zoeken.

Het is dan, dat een transfusie van het kleurbloed op de verijlde lichamen